

KODEKS CYWILNY

Komentarz

Tom III

Spadki

Redaktor Konrad Osajda

KODEKS
CYWILNY

Komentarz

Tom III

KODEKS CYWILNY

Komentarz

Tom III

Spadki

(art. 922–1088 KC)

Redaktor

dr Konrad Osajda

Autorzy

dr Witold Borysiak, dr hab. Jacek Górecki prof. UŚ,
Mateusz Grochowski, dr Krzysztof Haładyj,
dr Jędrzej Maksymilian Kondek, dr hab. Paweł Księżak prof. UŁ,
dr Bogusław Lackoroński, dr Grzegorz Matusik,
dr Przemysław Mikłaszewicz, dr Rafał Morek, dr Artur Nowacki,
dr Konrad Osajda, Paweł Popardowski, dr Michał Raczkowski,
dr Przemysław Sobolewski, dr Anna Zbiegień-Turzańska,
dr Łukasz Żelechowski

Wydawnictwo C.H. Beck
Warszawa 2013

Propozycja cytowania:

W. Borysiak, [w:] *K. Osajda* (red.), *KC. Komentarz*, t. III, Warszawa 2013, art. 922, Nt 4

Stan prawny: styczeń 2013 r.

Poszczególne części t. III opracowali:

dr *Witold Borysiak*: art. 922–923, 927–940, 1012–1029¹, 1047–1087

dr hab. *Paweł Księżak* prof. UŁ: art. 991–1011

dr *Konrad Osajda*: art. 924–926, 941–990¹, 1030–1046

Redaktor prowadzący: *Ksenia Rzepka*

Projekt okładki: *Anna Gogolewska*

© Wydawnictwo C.H. Beck 2013

Wydawnictwo C.H. Beck Sp. z o.o.
ul. Bonifraterska 17, 00-203 Warszawa

Skład i łamanie: GRAFOS
Druk i oprawa: Białostockie Zakłady Graficzne S.A.

ISBN 978-83-255-4820-9

ISBN e-book 978-83-255-4821-6

Poszczególne części Komentarza opracowali:

Tom I. Przepisy wprowadzające. Część ogólna. Własność i inne prawa rzeczowe

Witold Borysiak: art. LI–LIV PWKC; art. 353, 354–357, 365¹, 423–430, 438–441, 455–457, 471–474, 481–485 KC

Mateusz Grochowski: art. II–V, VII–VIII, XXXVII–XLVII PWKC

Łędrzej Maksymilian Kondek: art. I, XXVIII–XXXII, XLVIII PWKC

Paweł Książak: art. 8–22, 180–221, 252–284 KC

Bogusław Lackoroński: art. XI, XVII–XX, XXXIII–XXXIV, XLIX–L PWKC;
art. 285–305⁴, 336–352 KC

Przemysław Mikłaszewicz: art. 22¹, 66–72¹ KC

Rafał Morek: art. 55¹–55⁴, 155–176, 231, 244–251 KC

Konrad Osajda: wprowadzenie do KC; wprowadzenie do PWKC; art. 109¹–109⁹ KC

Paweł Popardowski: art. VI, IX–X, XV, XXI–XXIII, XXVII, LV–LXII, LXV PWKC

Michał Raczkowski: art. XII PWKC

Przemysław Sobolewski: art. XII–XIV, XXVI, XXXV–XXXVI, LXIV PWKC; art. 1–3, 6–7, 23–43, 56–65, 73–109, 117–125 KC

Anna Zbiegień-Turzańska: art. 5, 110–116, 140–154, 222–230, 232–243 KC

Łukasz Żelechowski: art. 43¹–55, 306–335 KC

Tom II. Zobowiązania

Witold Borysiak: art. 353, 354–357, 365¹, 423–430, 438–441, 455–457, 471–474, 481–485 KC

Jacek Górecki: art. 710–719, 835–845, 876–887 KC

Jacek Górecki / Grzegorz Matusik: art. 659–709 KC

Krzysztof Haładyj: art. 527–578, 580–604, 794–804 KC

Łędrzej Maksymilian Kondek: art. 364–365, 422, 431–434, 475–480, 486–497, 805–834, 853–859⁹ KC

Paweł Książak: art. 405–413 KC

Bogusław Lackoroński: art. 363, 366–383, 387, 415–416, 519–525, 647–658, 888–916 KC

Przemysław Mikłaszewicz: art. 384–385⁴, 388, 391, 449¹–449⁹, 449¹¹, 758–764⁹ KC

Rafał Morek: art. 357¹–358¹, 392–393, 435–437, 450–454, 458–470, 498–508, 720–724, 734–757, 917–918 KC

Artur Nowacki: 709¹–709¹⁸, 725–733, 765–773, 860–875, 921¹–921¹⁶ KC

Konrad Osajda: art. 353¹, 414, 443, 449¹⁰, 579 KC

Przemysław Sobolewski: art. 361–362, 417–421, 442¹, 444–449, 509–518, 605–626 KC

Anna Zbiegień-Turzańska: art. 359–360, 389–390, 394–396, 774–793, 846–852, 919–921 KC

Łukasz Żelechowski: art. 627–646 KC

Tom III. Spadki

Witold Borysiak: art. 922–923, 927–940, 1012–1029¹, 1047–1087 KC

Paweł Książak: art. 991–1011 KC

Konrad Osajda: art. 924–926, 941–990¹, 1030–1046 KC

WSTĘP

Komentarz do Kodeksu cywilnego to nowe opracowanie na polskim rynku wydawniczym, które uzupełnia bogatą ofertę komentarzy do tego najważniejszego aktu prawnego z zakresu prawa prywatnego. Jest to zaktualizowana wersja komentarza dostępnego już od 2011 r. w Systemie Informacji Prawniczej Legalis w module Komentarze Online.

Komentarz składa się z 3 tomów. Pierwszy zawiera omówienie przepisów wprowadzających Kodeks cywilny (prawa intertemporalnego prywatnego), a także przepisów części ogólnej prawa cywilnego oraz prawa rzeczowego. Drugi dotyczy problematyki prawa zobowiązań, a trzeci – prawa spadkowego.

Przedstawiane opracowanie wyróżniają dwie istotne cechy.

Po pierwsze, komentarz jest wyjątkowo obszernym opracowaniem wszystkich przepisów Kodeksu cywilnego. Autorzy przedstawili całość problematyki prawnej związanej ze stosowaniem w praktyce poszczególnych przepisów Kodeksu, powstałe w związku z ich wykładnią wątpliwości. Powołano w bardzo bogatym zakresie relewantne orzecznictwo Sądu Najwyższego i innych sądów, a także wypowiedzi przedstawicieli doktryny – w szczególności poglądy innych komentatorów Kodeksu cywilnego. Oprócz typowej i właściwej dla komentarzy „warstwy odtwórczej”, prezentującej kompletne *acquis* judykatury i doktryny, Autorzy przy okazji komentowania przepisów rozważają różne hipotetyczne przypadki ich zastosowania, które albo mogą zdarzyć się w praktyce, albo też praktyka może przynieść sytuacje do nich podobne, dzięki czemu aktualność zachowa zawarty tam wywód prawniczy. Zamierzeniem Autorów było nie tylko wyjaśnienie znaczenia poszczególnych przepisów KC oraz istniejącej i utrwalonej praktyki ich stosowania, lecz również odkrycie potencjału interpretacyjnego kryjącego się w tych przepisach, a istotnego przy rozstrzyganiu trudnych i złożonych problemów.

Po drugie, komentarz został opracowany przy rygorystycznym zachowaniu leżących u jego podstaw założeń strukturalnych, co pozwoliło nie tylko na klarowne przedstawienie treści, lecz czyni z niego bardzo użyteczny i łatwy do wykorzystania w praktyce instrument. Co do zasady, komentarze do każdego przepisu składają się z płaszczyzny orientacyjnej, płaszczyzny standardowej oraz płaszczyzny szczegółowej. Płaszczyzna orientacyjna prezentuje znaczenie przepisu i podstawowe problemy co do zakresu jego regulacji lub interpretacji – stanowi bardzo krótki, orientacyjny komentarz pozwalający na wstępną ocenę, czy dla rozstrzygnięcia konkretnego problemu ten przepis ma znaczenie. Płaszczyzna standardowa zawiera komentarz właściwy. Została ona podzielona na punkty dotyczące poszczególnych problemów, dzięki czemu „blok tekstu” nigdy nie jest zbyt długi, a raczej krótki i przejrzysty. Dzięki dodanym do komentarzy do poszczególnych przepisów spisom treści łatwo i szybko można dotrzeć do ważnych dla rozstrzygnięcia poszczególnych problemów fragmentów komentarza. Wreszcie płaszczyzna szczegółowa zawiera informacje dodatkowe, często powołanie głosów doktryny, poglądów mniejszościowych, większej liczby orzeczeń Sądu Najwyższego, czy też istotne dla komentowanych przepisów wątki historycznoprawne oraz prawnoporównawcze.

Połączenie wskazanych cech komentarza, w nadziei Autorów, pozwala na osiągnięcie podwójnego efektu, oczekiwanego od każdego komentarza. Z jednej strony, opracowania przepisów starają się ogarnąć całość trudnej materii, aby jak najrzadziej pozostawiać Czytelnika bez odpowiedzi na jego problem lub chociaż bez żadnej wskazówki co do kierunku, w jakim ma być rozwiązany (stąd komentarze do poszczególnych przepisów bywają obszerne). Z drugiej strony, struktura komentarza, uporządkowanie materii, instrumenty ułatwiające

Wstęp

pracę z nim jak spisy treści i pogrubienia słów (zwrotów, zdań) kluczowych pozwalają na łatwe korzystanie z niego i szybkie odnajdywanie interesujących fragmentów.

Komentarz jest dziełem kilkunastu Autorów. Wszyscy oni łączą pracę naukową pracując w różnych ośrodkach akademickich z praktyką będąc adwokatami, radcami prawnymi, specjalistami w Sądzie Najwyższym, Trybunale Konstytucyjnym czy Biurze Analiz Sejmowych czy Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa. Unikalne połączenie gruntownej wiedzy teoretycznej z dostrzeganiem potrzeb praktyki i praktycznych aspektów stosowania prawa, z różnych zresztą perspektyw, wpłynęło na jakość przygotowanych przez nich komentarzy, które starają się odpowiadać zarówno na oczekiwania „akademików”, jak i praktyków.

Choć komentarz jest dziełem zbiorowym, to nie jest dziełem wspólnym. Oznacza to, że każdy Autor przedstawia wyłącznie własne stanowisko co do prezentowanych treści.

Oddając Czytelnikom niniejszy komentarz Autorzy mają nadzieję, że okaże się on dla nich użyteczny tak dla potrzeb dociekań naukowych, jak i stosowania prawa w praktyce, rozstrzygania zwłaszcza trudnych i złożonych problemów jurystycznych.

Komentarz uwzględnia stan prawny na dzień 1.1.2013 r. oraz stan literatury i judykatury na połowę 2012 r.

Konrad Osajda

SPIS TREŚCI

Wstęp.....	VII
Wykaz skrótów.....	XV
Kodeks cywilny. Księga czwarta. Spadki	3
Tytuł I. Przepisy ogólne	3
Art. 922. [Pojęcie]	5
Art. 923. [Uprawnienia bliskich do mieszkania]	80
Art. 924. [Otwarcie]	88
Art. 925. [Nabycie]	91
Art. 926. [Tytuł do spadku]	94
Art. 927. [Zdolność do dziedziczenia]	101
Art. 928. [Niegodność]	112
Art. 929. [Uznanie niegodności]	133
Art. 930. [Przebaczenie]	147
Tytuł II. Dziedziczenie ustawowe	157
Art. 931. [Dziedziczenie zstępnych i małżonka]	159
Art. 932. [Dziedziczenie małżonka, rodziców i rodzeństwa]	169
Art. 933. [Rozwinięcie]	179
Art. 934. [Rozwinięcie]	181
Art. 934 ¹ . [Rozwinięcie]	185
Art. 935. [Rozwinięcie; dziedziczenie Skarbu Państwa]	190
Art. 935 ¹ . [Separacja]	195
Art. 936. [Dziedziczenie w razie przysposobienia pełnego]	197
Art. 937. [Dziedziczenie w razie przysposobienia niepełnego]	203
Art. 938. [Uprawnienia dziadków]	208
Art. 939. [Przedmioty urządzenia domowego]	219
Art. 940. [Wyłączenie małżonka od dziedziczenia]	236
Tytuł III. Rozrządzenia na wypadek śmierci.....	251
Dział I. Testament	253
Rozdział I. Przepisy ogólne	253
Art. 941. [Wyłączność rozrządzenia]	253
Art. 942. [Zakaz testamentów wspólnych]	267
Art. 943. [Odwołalność]	274
Art. 944. [Zdolność testowania]	291
Art. 945. [Wady oświadczenia woli]	296
Art. 946. [Sposoby odwołania]	309
Art. 947. [Rozwinięcie]	314
Art. 948. [Wykładnia]	318

Rozdział II. Forma testamentu	329
Oddział 1. Testamenty zwykłe	329
Art. 949. [Własnoręczny]	329
Art. 950. [Notarialny]	342
Art. 951. [Allograficzny]	347
Oddział 2. Testamenty szczególne	370
Art. 952. [Ustny]	370
Art. 953. [Podróżny]	399
Art. 954. [Wojskowy]	402
Art. 955. [Skuteczność testamentów szczególnych]	404
Oddział 3. Przepisy wspólne dla testamentów zwykłych i szczególnych	408
Art. 956. [Niezdolność bezwzględna świadków]	408
Art. 957. [Niezdolność względna]	418
Art. 958. [Skutki naruszenia formy]	428
Dział II. Powołanie spadkobiercy	432
Art. 959. [Ustanowienie spadkobiercy]	432
Art. 960. [Dziedziczenie kilku osób]	443
Art. 961. [Rozrządzenie oznaczonymi przedmiotami]	445
Art. 962. [Powołanie z warunkiem lub terminem]	459
Art. 963. [Podstawienie zwykłe]	461
Art. 964. [Podstawienie powiernicze]	465
Art. 965. [Przyrost]	472
Art. 966. [Uprawnienia dziadków]	474
Art. 967. [Utrzymanie zapisów i poleceń]	479
Dział III. Zapis i polecenie	481
Rozdział I. Zapis zwykły	481
Art. 968. [Zapis i dalszy zapis]	481
Art. 969. (<i>skreślony</i>)	491
Art. 970. [Wymagalność]	491
Art. 971. [Zapis obciążający kilku spadkobierców]	494
Art. 972. [Odeślanie]	499
Art. 973. [Skutki wyłączenia zapisobiercy]	505
Art. 974. [Wykonanie dalszego zapisu]	511
Art. 975. [Dopuszczalność warunku lub terminu]	512
Art. 976. [Bezskuteczność zapisu]	515
Art. 977. [Roszczenia uzupełniające]	518
Art. 978. [Wady rzeczy oznaczonych indywidualnie]	521
Art. 979. [Jakość rzeczy]	522
Art. 980. [Wady rzeczy oznaczonych rodzajowo]	523
Art. 981. [Przedawnienie]	528
Rozdział II. Zapis windykacyjny	534
Art. 981 ¹ . [Przedmiot zapisu]	534
Art. 981 ² . [Bezskuteczność zapisu]	614
Art. 981 ³ . [Skutki zastrzeżenia warunku lub terminu]	618
Art. 981 ⁴ . [Obciążenie zapisem]	626

Art. 981 ⁵ . [Odpowiednie zastosowanie przepisów]	630
Art. 981 ⁶ . [Odpowiednie zastosowanie przepisów]	643
Rozdział III. Polecenie	646
Art. 982. [Polecenie]	646
Art. 983. [Polecenie obciążające zapisobiercę]	660
Art. 984. [Skutki wyłączenia zapisobiercy]	663
Art. 985. [Dochodzenie wykonania]	665
Dział IV. Wykonawca testamentu	670
Art. 986. [Powołanie; zdolność]	670
Art. 986 ¹ . [Zarząd spadkiem]	682
Art. 987. [Odmowa]	685
Art. 988. [Obowiązki i kompetencje]	687
Art. 989. [Rozliczenia ze spadkobiercą]	698
Art. 990. [Zwolnienie z funkcji]	702
Art. 990 ¹ . [Zarząd przedmiotem zapisu]	703
Tytuł IV. Zachowek	711
Art. 991. [Pojęcie; uprawnieni]	713
Art. 992. [Ustalenie udziału spadkowego]	719
Art. 993. [Doliczenie darowizn]	721
Art. 994. [Pominięcie]	732
Art. 995. [Ustalenie wartości darowizny]	736
Art. 996. [Zaliczenie darowizny na zachowek]	738
Art. 997. [Zaliczenie kosztów wychowania]	741
Art. 998. [Ograniczenie odpowiedzialności]	742
Art. 999. [Rozwinięcie]	745
Art. 999 ¹ . [Uzupełnienie zachowku].....	746
Art. 1000. [Odpowiedzialność obdarowanych]	751
Art. 1001. [Kolejność]	755
Art. 1002. [Dziedziczenie roszczenia o zachowek]	758
Art. 1003. [Zmniejszenie zapisów i poleceń]	760
Art. 1004. [Zasady zmniejszania]	762
Art. 1005. [Rozwinięcie]	764
Art. 1006. [Rozwinięcie]	766
Art. 1007. [Przedawnienie]	767
Art. 1008. [Wydziedziczenie]	772
Art. 1009. [Ujawnienie przyczyny]	780
Art. 1010. [Przebaczenie]	782
Art. 1011. [Wydziedziczenie zstępnego]	786
Tytuł V. Przyjęcie i odrzucenie spadku	789
Art. 1012. [Rodzaje oświadczeń]	791
Art. 1013. (<i>skreślony</i>).....	801
Art. 1014. [Częściowe przyjęcie; odrzucenie]	801
Art. 1015. [Termin oświadczenia; skutki milczenia]	805

Spis treści

Art. 1016. [Dobrodziejstwo inwentarza]	820
Art. 1017. [Transmisja]	822
Art. 1018. [Cechy oświadczenia; forma]	835
Art. 1019. [Błąd; groźba]	842
Art. 1020. [Skutek odrzucenia]	860
Art. 1021. [Odrzucenie przez zarządzającego spadkiem]	864
Art. 1022. [Zbieg tytułów do spadku]	873
Art. 1023. [Sytuacja gminy, Skarbu Państwa]	879
Art. 1024. [Odrzucenie z pokrzywdzeniem wierzycieli]	881
Tytuł VI. Stwierdzenie nabycia spadku, poświadczenie dziedziczenia i ochrona spadkobiercy ..	893
Art. 1025. [Legitymacja; skutki]	895
Art. 1026. [Termin początkowy stwierdzenia]	931
Art. 1027. [Moc dowodowa]	934
Art. 1028. [Ochrona osób trzecich]	939
Art. 1029. [Ochrona dziedziczenia]	949
Art. 1029 ¹ . [Odpowiednie zastosowanie przepisów]	975
Tytuł VII. Odpowiedzialność za długi spadkowe	989
Art. 1030. [Zakres przed i po przyjęciu spadku]	991
Art. 1031. [Przyjęcie proste i z dobrodziejstwem inwentarza]	997
Art. 1032. [Z dobrodziejstwem inwentarza]	1002
Art. 1033. [Zapisy i polecenia]	1006
Art. 1034. [Współspadkobiercy]	1007
Art. 1034 ¹ . [Odpowiedzialność za długi spadkowe do chwili działu spadku]	1012
Art. 1034 ² . [Odpowiedzialność za długi spadkowe od chwili działu spadku]	1021
Art. 1034 ³ . [Ograniczenie odpowiedzialności]	1024
Tytuł VIII. Wspólność majątku spadkowego i dział spadku	1029
Art. 1035. [Właściwe przepisy]	1031
Art. 1036. [Rozporządzenie udziałem w przedmiocie]	1039
Art. 1037. [Dział umowy i sądowy]	1045
Art. 1038. [Dział całkowity i częściowy]	1065
Art. 1039. [Zaliczenie darowizn]	1068
Art. 1040. [Darowizna przewyższająca schedę]	1079
Art. 1041. [Darowizny na rzecz zstępnych]	1080
Art. 1042. [Sposób zaliczenia]	1082
Art. 1043. [Zaliczenie kosztów wychowania]	1086
Art. 1044. [Przyznanie rzeczy na współwłasność]	1088
Art. 1045. [Błąd]	1089
Art. 1046. [Rękojmia]	1092
Tytuł IX. Umowy dotyczące spadku	1103
Art. 1047. [Dopuszczalność wyjątkowa]	1105
Art. 1048. [Zrzeczenie się dziedziczenia]	1121

Art. 1049. [Skutki]	1137
Art. 1050. [Uchylenie zrzeczenia]	1141
Art. 1051. [Zbycie spadku]	1144
Art. 1052. [Podwójny skutek; kauzalność; forma]	1152
Art. 1053. [Sytuacja nabywcy]	1156
Art. 1054. [Obowiązki zbywcy]	1163
Art. 1055. [Odpowiedzialność za długi]	1166
Art. 1056. [Rękojmia]	1170
Art. 1057. [Przejście korzyści i ciężarów]	1172
Tytuł X. Przepisy szczególne o dziedziczeniu gospodarstw rolnych	1175
Art. 1058. [Właściwe przepisy]	1177
Art. 1059. [Cechy spadkobierców ustawowych]	1184
Art. 1060. [Dziedziczenie wnuków]	1187
Art. 1061. (<i>uchylony</i>)	1190
Art. 1062. [Dziedziczenie rodzeństwa]	1190
Art. 1063. [Zastosowanie reguł ogólnych]	1193
Art. 1064. [Upoważnienie]	1197
Art. 1065. (<i>skreślony</i>)	1197
Art. 1066. (<i>uchylony</i>)	1197
Art. 1067. [Zapis gospodarstwa rolnego]	1198
Art. 1068–1069. (<i>skreślone</i>)	1202
Art. 1070. [Dział]	1202
Art. 1070 ¹ . [Odpowiednie stosowanie przepisów]	1210
Art. 1071–1073. (<i>skreślone</i>)	1212
Art. 1074. (<i>uchylony</i>)	1212
Art. 1075–1076. (<i>skreślone</i>)	1212
Art. 1077. (<i>uchylony</i>)	1212
Art. 1078. (<i>skreślone</i>)	1212
Art. 1079. [Spadek o składzie mieszanym]	1212
Art. 1080. (<i>skreślony</i>)	1215
Art. 1081. [Odpowiedzialność za długi rolne]	1215
Art. 1082. [Ustalenie zachowku]	1219
Art. 1083–1085. (<i>skreślone</i>)	1223
Art. 1086. [Dziedziczenie wkładu gruntowego w spółdzielni]	1223
Art. 1087. [Cechy spadkobiercy]	1226
Art. 1088. (<i>skreślony</i>)	1228
Indeks rzeczowy	1229

WYKAZ SKRÓTÓW

1. Akty prawne

CudzNierU	ustawa z 24.3.1920 r. o nabywaniu nieruchomości przez cudzoziemców (tekst jedn. Dz.U. z 2004 r. Nr 167, poz. 1758 ze zm.)
FundEmU	ustawa z 28.8.1997 r. o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych (tekst jedn. Dz.U. z 2010 r. Nr 34, poz. 189 ze zm.)
FundInwU	ustawa z 27.5.2004 r. o funduszach inwestycyjnych (Dz.U. Nr 146, poz. 1546 ze zm.)
FundU	ustawa z 6.4.1984 r. o fundacjach (tekst jedn. Dz.U. z 1991 r. Nr 46, poz. 203 ze zm.)
FUSU	ustawa z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.)
IKEU	ustawa z 20.4.2004 r. o indywidualnych kontaktach emerytalnych (Dz.U. Nr 116, poz. 1205 ze zm.)
KC	ustawa z 23.4.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 16, poz. 93 ze zm.)
KC austr.	Kodeks cywilny austriacki z 1.6.1811 r. (ABGB – <i>Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch</i> , Justizgesetzsammlung Nr 946/1811) ¹
KC franc.	Kodeks cywilny francuski z 21.3.1804 r. (Civ – <i>Code civil</i>) ²
KC hiszp.	Kodeks cywilny hiszpański ³
KC hol.	Kodeks cywilny holenderski ⁴
KC niem.	Kodeks cywilny niemiecki z 18.8.1896 r. (BGB – <i>Bürgerliches Gesetzbuch</i> , BGBI I S. 42, FNA 400–2) ⁵
KC port.	Kodeks cywilny portugalski ⁶
KC szwajc.	Kodeks cywilny szwajcarski z 10.12.1907 r. (ZGB – <i>Zivilgesetzbuch</i> , SR. 210. AS 24 233, 27 207 und BS 2 3) ⁷
KC uk.	Kodeks cywilny ukraiński ⁸
KC węgier	Kodeks cywilny węgierski ⁹
KC włos.	Kodeks cywilny włoski z 16.3.1942 r. (CC – <i>Codice Civile</i> , Gazzetta Ufficiale, n° 79 del 4.4.1942 r.) ¹⁰
KM	ustawa z 18.9.2001 r. – Kodeks morski (tekst jedn. Dz.U. z 2009 r. Nr 217, poz. 1689 ze zm.)

¹ Tekst dostępny na stronie: <http://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung/Bundesnormen/10001622/ABGB%2c%20Fassung%20vom%2006.11.2012.pdf>

² Tekst dostępny na stronie: <http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?dateTexte=20121106&cid-Texte=LEGITEXT000006070721&fastReqId=1018799035&fastPos=1&oldAction=rechCodeArticle>

³ Tekst dostępny na stronie: <http://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1889-4763>

⁴ Tekst dostępny na stronie: http://wetten.overheid.nl/zoeken_op/regeling_type_wetten/titel_bevat_burgerlijk%2Bwetboek/datum_18-3-2013; tekst po angielsku dostępny jest na stronie: www.dutch-civillaw.com/

⁵ Tekst dostępny na stronie: <http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/bgb/gesamt.pdf>

⁶ Tekst dostępny na stronie: <http://www.portolegal.com/CodigoCivil.html>

⁷ Tekst dostępny na stronie: <http://www.admin.ch/ch/d/sr/2/210.de.pdf>

⁸ Tekst dostępny na stronie: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

⁹ Tekst dostępny na stronie: http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=95900004.TV

¹⁰ Tekst dostępny na stronie: <http://www.rcscuola.it/disciplina/ccivile.pdf>

Wykaz skrótów

Konstytucja RP	Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.4.1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm. i ze sprost.)
KK	ustawa z 6.6.1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. Nr 88, poz. 553 ze zm.)
KK z 1932 r.	rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 11.7.1932 r. – Kodeks karny (Dz.U. Nr 60, poz. 571 ze zm.)
KK z 1969 r.	ustawa z 19.4.1969 r. – Kodeks karny (Dz.U. Nr 13, poz. 94 ze zm.)
KP	ustawa z 26.6.1974 r. – Kodeks pracy (tekst jedn. Dz.U. z 1997 r. Nr 21, poz. 94 ze zm.)
KPC	ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 43, poz. 296 ze zm.)
KPK	ustawa z 6.6.1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. Nr 89, poz. 555 ze zm.)
KPW	ustawa z 24.8.2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (tekst jedn. Dz.U. z 2008 r. Nr 133, poz. 848 ze zm.)
KR	ustawa z 27.6.1950 r. – Kodeks rodzinny (Dz.U. Nr 34, poz. 308 ze zm.)
KRO	ustawa z 25.2.1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (tekst jedn. Dz.U. z 2012 r. poz. 788)
KSH	ustawa z 15.9.2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz.U. Nr 94, poz. 1037 ze zm.)
KWU	ustawa z 6.7.1382 r. o księgach wieczystych i hipotece (tekst jedn. Dz.U. z 2001 r. Nr 124, poz. 1361 ze zm.)
KZ	rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 27.10.1933 r. – Kodeks zobowiązań (Dz.U. Nr 82, poz. 598 ze zm.)
OrdPU	ustawa z 29.8.1997 r. – Ordynacja podatkowa (tekst jedn. Dz.U. z 2012 r. poz. 749 ze zm.)
PobKomórekU	ustawa z 1.7.2005 r. o pobieraniu, przechowywaniu i przekształcaniu komórek, tkanek i narządów (Dz.U. Nr 169, poz. 1411 ze zm.)
POPC	ustawa z 18.7.1950 r. – Przepisy ogólne prawa cywilnego (Dz.U. Nr 34, poz. 311 ze zm.)
PostSpad	dekret z 8.11.1946 r. o postępowaniu spadkowym (Dz.U. Nr 63, poz. 346 ze zm.)
PSPDarU	ustawa z 28.7.1983 r. o podatku od spadków i darowizn (tekst jedn. Dz.U. z 2009 r. Nr 93, poz. 768 ze zm.)
PrASC	ustawa z 29.9.1986 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego (tekst jedn. Dz.U. z 2011 r. Nr 212, poz. 1264 ze zm.)
PrAut	ustawa z 4.2.1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (tekst jedn. Dz.U. z 2006 r. Nr 90, poz. 631 ze zm.)
PrBank	ustawa z 29.8.1997 r. – Prawo bankowe (tekst jedn. Dz.U. z 2002 r. Nr 72, poz. 665 ze zm.)
PrNot	ustawa z 14.2.1991 r. – Prawo o notariacie (tekst jedn. Dz.U. z 2008 r. Nr 189, poz. 1158 ze zm.)
ProgEmU	ustawa z 20.4.2004 r. o pracowniczych programach emerytalnych (Dz.U. Nr 116, poz. 1205 ze zm.)
PrPrywM	ustawa z 4.2.2011 r. – Prawo prywatne międzynarodowe (Dz.U. Nr 80, poz. 432 ze zm.)
PrSpad	dekret z 8.10.1946 r. – Prawo spadkowe (Dz.U. Nr 60, poz. 328 ze zm.)
PrSpółdz	ustawa z 16.9.1982 r. – Prawo spółdzielcze (tekst jedn. Dz.U. z 2003 r. Nr 188, poz. 1848 ze zm.)
PrUpNaprz	ustawa z 28.2.2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze (tekst jedn. Dz.U. z 2012 r. poz. 1112 ze zm.)

PrWiPrzem	ustawa z 30.6.2000 r. – Prawo własności przemysłowej (tekst jedn. Dz.U. z 2003 r. Nr 119, poz. 1117 ze zm.)
PWKC	ustawa z 23.4.1964 r. – Przepisy wprowadzające Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 16, poz. 94)
RPOU	ustawa z 15.7.1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (tekst jedn. Dz.U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147 ze zm.)
SamGminU	ustawa z 8.3.1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jedn. Dz.U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 ze zm.)
SamPowU	ustawa z 5.6.1998 r. o samorządzie powiatowym (tekst jedn. Dz.U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1592 ze zm.)
SamWojU	ustawa z 5.6.1998 r. o samorządzie województwa (tekst jedn. Dz.U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1590 ze zm.)
SKOKU	ustawa z 5.11.2009 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych (Dz.U. z 2012 r. poz. 855)
SpółdzMieszkU	ustawa z 15.12.2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych (tekst jedn. Dz.U. z 2003 r. Nr 119, poz. 1116 ze zm.)
TestWojR	rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z 30.1.1965 r. w sprawie testamentów wojskowych (Dz.U. Nr 7, poz. 38)
UbezpSpołU	ustawa z 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn. Dz.U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 ze zm.)
UbezpSpołRolnU	ustawa z 20.12.1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jedn. Dz.U. z 2008 r. Nr 50, poz. 291 ze zm.)
WłLokU	ustawa z 24.6.1994 r. o własności lokali (tekst jedn. Dz.U. z 2000 r. Nr 80, poz. 903 ze zm.)
ZastRejU	ustawa z 6.12.1996 r. o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów (tekst jedn. Dz.U. z 2009 r. Nr 67, poz. 569 ze zm.)
ZmKC z 26.10.1971 r.	ustawa z 26.10.1971 r. zmieniająca ustawę Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 27, poz. 252)
ZmKC z 26.3.1982 r.	ustawa z 26.3.1982 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz o uchyleniu ustawy o uregulowaniu własności gospodarstw rolnych (Dz.U. Nr 11, poz. 81 ze zm.)
ZmKC z 28.7.1990 r.	ustawa z 28.7.1990 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 55, poz. 321 ze zm.)
ZmKC z 2.4.2009 r.	ustawa z 2.4.2009 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 79, poz. 662)
ZmKC z 18.3.2011 r.	ustawa z 18.3.2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 85, poz. 458)
ZmKRO z 21.5.1999 r.	ustawa z 21.5.1999 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy, Kodeks cywilny, Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 52, poz. 532)
ZmKRO z 6.11.2008 r.	ustawa z 6.11.2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 220, poz. 1431)
ZmKW z 26.6.2009 r.	ustawa z 26.6.2009 r. o zmianie ustawy o księgach wieczystych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 131, poz. 1075)
ZmPrNot z 24.8.2007 r. ..	ustawa z 24.8.2007 r. o zmianie ustawy – Prawo o notariacie oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 181, poz. 1287)

2. Organy orzekające

NSA	Naczelny Sąd Administracyjny
SA	Sąd Apelacyjny

Wykaz skrótów

SN	Sąd Najwyższy
SN (7)	Sąd Najwyższy w składzie 7 sędziów
SO	Sąd Okręgowy
TK	Trybunał Konstytucyjny
WSA	Wojewódzki Sąd Administracyjny

3. Czasopisma

Acta UNC	Acta Universitatis Nicolai Copernici – Prawo
Acta UWr	Acta Universitatis Wratislaviensis – Przegląd Prawa i Administracji
EP	Edukacja Prawnicza
EPS	Europejski Przegląd Sądowy
GSP	Gdańskie Studia Prawnicze
KPP	Kwartalnik Prawa Prywatnego
MoP	Monitor Prawniczy
NP	Nowe Prawo
NPN	Nowy Przegląd Notarialny
OSN	Zbiór Orzeczeń Sądu Najwyższego. Orzeczenia Izby Cywilnej (w latach 1933–1952); Orzecznictwo Sądu Najwyższego (w latach: 1953–1961: Izby Cywilnej i Izby Karnej, w roku 1962: Izby Cywilnej, w latach 1963–1981: Izby Cywilnej oraz Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, w latach 1982–1989: Izby Cywilnej i Administracyjnej oraz Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, w latach 1990–1994: Izby Cywilnej oraz Izby Administracyjnej, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, od 1995 roku: Izby Cywilnej)
OSNAPiUS	Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
OSNC	Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Zbiór Urzędowy. Izba Cywilna
OSNP	Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Zbiór Urzędowy. Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (od 1.7.1994 r.)
OSP	Orzecznictwo Sądów Polskich
OSPİKA	Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych
OTK	Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego
OTK-A	Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego; Zbiór Urzędowy, Seria A
Pal.	Palestra
PB	Prawo Bankowe
PG	Prawo Gospodarcze
PiP	Państwo i Prawo
PIZS	Praca i Zabezpieczenie Społeczne
PL	Przegląd Legislacyjny
PN	Przegląd Notarialny
POP	Przegląd Orzecznictwa Podatkowego
PPA	Przegląd Prawa Administracyjnego
PPE	Przegląd Prawa Egzekucyjnego
PPH	Przegląd Prawa Handlowego
PPiA	Przegląd Prawa i Administracji
PP UW	Przegląd Prawa Uniwersytetu Warszawskiego
PPW	Prawo Papierów Wartościowych

Pr. Sp.	Prawo Spółek
Prok. i Pr.	Prokuratura i Prawo
PS	Przeгляд Sądowy
PZS	Przeгляд Zagadnień Socjalnych
R. Pr.	Radca Prawny
Rej.	Rejent
RPEiS	Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny
SC	Studia Cywilistyczne
SI	Studia Iuridica
SIS	Studia Iuridica Silesiana
SP	Studia Prawnicze
SPE	Studia Prawno-Ekonomiczne
SPP	Studia Prawa Prywatnego
TPP	Transformacje Prawa Prywatnego
Wok.	Wokanda
WPP	Wojskowy Przeгляд Prawniczy
ZNUJ	Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego – Prace Prawnicze

4. Piśmiennictwo

- Baziński*, Prawo spadkowe *A. Baziński*, Prawo spadkowe. Komentarz, Łódź 1948
- Domański*, Instytucje. Część ogólna, 1936 *L. Domański*, Instytucje Kodeksu zobowiązań. Komentarz teoretyczno-praktyczny. Część ogólna, Warszawa 1936
- Domański*, Instytucje. Część szczegółowa, 1938 *L. Domański*, Instytucje Kodeksu zobowiązań. Część szczegółowa, Warszawa 1938
- Gniewek*, Komentarz Kodeks cywilny. Komentarz (pod red. *E. Gniewka*), Warszawa 2004 (2008, 2011)
- Gwiazdomorski*, Prawo spadkowe, [] *J. Gwiazdomorski*, Prawo spadkowe w zarysie, Warszawa 1959 (1967, 1972, 1985)
- Gwiazdomorski*, Prawo spadkowe, 1990 Prawo spadkowe w zarysie, opracował i zaktualizował *A. Mączyński*, Warszawa 1990
- Ignaczewski*, Komentarz 2004 *J. Ignaczewski*, Prawo spadkowe. Art. 922–1088. Komentarz, Warszawa 2004
- Kidyba*, Komentarz [], t. [] Kodeks cywilny. Komentarz pod red. *A. Kidyby*, t. I–IV, Warszawa 2008 (2009, 2010), *E. Niezbecka*, Kodeks cywilny. Komentarz. Tom IV. Spadki (pod red. *A. Kidyby*), Warszawa 2008, 2012
- KC. Komentarz 2005, t. II *H. Ciepla*, *B. Czech*, *S. Dąbrowski*, *T. Domińczuk*, *H. Pietrkowski*, *Z. Strus*, *M. Sychowicz*, Kodeks cywilny. Praktyczny komentarz z orzecznictwem, t. II, Warszawa 2005